

A 1729/hållbart

Käsittelijä Kestävä Pohjola -valiokunta

Valiokuntaehdotus panttijärjestelmien käytöstä kiertotalouden edistämiseksi

Ehdotus

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne kehottavat panttijärjestöjä vahvistamaan keräyskapasiteettiaan niin, että kuluttajien on raja-alueilla helpompi toimittaa naapurimaan alumiinitölkkejä ja PET-pulloja keräysjärjestelmiin.

että ne selvittävät alumiinitölkkien ja PET-pullojen panttijärjestelmistä saatujen hyvien kokemusten pohjalta, voitaisiinko kehittää muitakin tuotteita koskevia panttijärjestelmiä.

Kestävä Pohjola -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden ministerineuvostolle,

että se käy vuoropuhelua panttialan järjestöjen ja panimoyhdistysten kanssa yhdessä järjestettävästä pohjoismaisesta kampanjasta tavoitteena luoda ymmärrystä Pohjoismaiden panttijärjestelmien tehokkuudesta ja hyödyllisyydestä.

Taustaa

Reykjavíkin istunnossa lokakuussa 2015 Pohjoismaiden neuvosto hyväksyi suosituksen pohjoismaisesta pantti- ja palautusjärjestelmästä. Suosituksessa on neljä ehtalausetta, jotka on suunnattu Ruotsin, Norjan ja Tanskan hallituksille ja jotka koskevat vastavuoroisia sopimuksia alumiinitölkkien ja PET-pullojen panttimaksuista. Ruotsin hallitukselle suositetaan sopimusten solmimista Saksan ja Suomen, Ruotsin ja Ahvenanmaan hallitusten kanssa siitä, että yhdessä kansallisten panttijärjestöjen kanssa määrätään pantti maiden välillä liikennöiviltä lautoilta ostetuille juomatölkeille.

Pohjoismaiden neuvoston suositus perustuu analyysiin, joiden mukaan vastavuoroiset pantit ja panttien käyttöönotto rajakaupassa nostavat juomapakkausten palautusastetta ja säästävät energiaa sekä muita arvokkaita resursseja. Analyysit osoittavat myös, että näiden kallisarvoisten resurssien sisällyttäminen Pohjoismaiden muuten hyvin toimiviin panttijärjestelmiin on yhteiskuntataloudellisesti kannattavaa. Kyse on merkittävistä hukkaan menevistä resursseista, kuten oheisesta taulukosta näkyy.

Suunta	Yksityinen tuonti rajakaupassa vuonna 2010
Saksa–Ruotsi	200 miljoonaa yksikköä
Tanska–Ruotsi	25 miljoonaa yksikköä
Ruotsi–Norja	25 miljoonaa yksikköä
Ruotsi–Suomi	10 miljoonaa yksikköä
Ruotsi–Ahvenanmaa–Suomi	60 miljoonaa yksikköä
Viro–Suomi	40 miljoonaa yksikköä
yhteensä	360 miljoonaa tölkkiä

Taulukosta käy ilmi, että vuonna 2010 järjestelmän ulkopuolella oli 300–400 miljoonaa tölkkiä¹, ellei mukaan lueta suurinta yksittäistä lähdettä eli Tanskan ja Saksan välistä rajakauppaa, josta tulee jopa 1000 miljoonaa yksikköä vuodessa. Kaikki arviot viittaavat siihen, että luvut ovat nykyisin huomattavasti korkeammat².

Asianomaiset Pohjoismaiden hallitukset ovat ilmoittaneet, etteivät ne aio noudattaa Pohjoismaiden neuvoston suositusta ja viittaavat siihen, että järjestelmä toimii nykyään hyvin ja että Tanskan ja Saksan välillä on sopimus, joka kattaa suuren osan nykyisen järjestelmän ulkopuolelle jäävistä panteista. Vuosina 2010 ja 2013 annetut vastaavat suositukset eivät ole johtaneet tuloksiin. Tämän vuoksi Kestävä Pohjola -valiokunta katsoi, ettei työtä kannata jatkaa samalla linjalla. Siksi päätettiin käynnistää vuoropuhelu asiasta panttialan järjestöjen ja/tai panimoalan kanssa. Valiokunnan raportoiija Thomas Finnborg on siitä lähtien seurannut päätöksen toimeenpanoa Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa pidetyissä kokouksissa. Edellä mainitut organisaatiot näkevät esteitä pohjoismaisten panttien koordinoinnille erilaisten sääntöjen ja verojen vuoksi. Lisäksi ne katsovat, että sopimukset rajojen yli maksettavista panteista edellyttäisivät investointeja palautusjärjestelmien kapasiteettiin, mikä ei panttijärjestöjen mukaan vastaa syntyviä ympäristöhyötyjä.

Ehdotusta käsiteltäessä Tanskan ympäristöhallitus tiedotti, että Saksan liittovaltion lainsäädännön mukaan panttivelvollisuus koskee kaikkia loppukäyttäjille Saksassa myytäviä juomapakkauksia, mukaan lukien Saksasta pois kuljetettavat pakkaukset. Tätä ei kuitenkaan noudateta! "Vienti-ilmoituksen" käyttö on Tanskan valtion käyttämän asianajajan (Kammeradvokat) mukaan hyvin todennäköisesti myös ristiriidassa EU:n pakkausdirektiivin kanssa. Rajakaupat (*border shops*) harjoittavat toisin sanoen sekä Saksan lakien että EU:n säännösten vastaista toimintaa. Tanskan elinkeinonelämän etujärjestö *Dansk Erhverv*, joka edustaa muun muassa kaupan toimialajärjestöjä, on maaliskuussa 2016 lähettänyt EU-komissiolle valituksen saksalaisten tölkkien panttittomuudesta³. Kokousmateriaalin laatimishetkellä vastausta valitukseen ei ole vielä saatu.

¹Esimerkiksi Suomen vastaus Pohjoismaiden neuvoston kysymykseen viittaa siihen, että kyse voi olla kaksi- kolme kertaa suuremmasta luvusta kuin taulukon 40 miljoonaa. Samasta vastauksesta käy ilmi, että Viron suunnitellut alkoholiveron muutokset voivat vaikuttaa kehitykseen.

²Oletettavasti vastaavat luvut ovat nykyään korkeammat.

³<https://www.danskerhverv.dk/Nyheder/Sider/Dansk-Erhverv-klager-til-EU-Kommissionen-over-manglende-tysk-daasepant.aspx>

Valiokunnan näkemykset

Pohjoismaissa on hyvin toimivat kansalliset panttijärjestelmät, joista on arvokasta ympäristö- ja ilmastohyötyä. Järjestelmät ovat erilaiset, koska ne perustuvat erilaisiin sääntöihin, veroihin ja omistussuhteisiin. Palautusjärjestelmiin hyväksytään eriasteisesti toisesta maasta tulevia alumiinitölkkejä ja PET-pulloja, mutta niistä ei makseta panttia. Tutkimukset osoittavat rajakaupan vaikuttavan kielteisesti ympäristön ja luonnon tilaan, arvokkaiden metallien uudelleenkäyttöön ja turhiin kasvihuonekaasupäästöihin.

Jotkut juomapakkaukset, joita ei kerätä järjestelmiin, palautuvat tavallisten jätteenlajittelujärjestelmien kautta uusiokäyttöön. Tilanne ei kuitenkaan ole paras mahdollinen, koska materiaalien uusiokäyttöarvo alenee. Siksi on tärkeää, että kuluttajille tehdään helpommaksi palauttaa tyhjä alumiinitölkit ja PET-pullot raja-alueilla. Tämä voidaan toteuttaa lisäämällä palautuspaikkojen kapasiteettia ja määrää. Varsinkin Tanskassa kapasiteettia on lisättävä.

Pohjoismaiden panttijärjestelmistä saadut hyvät kokemukset voisivat olla yksi Pohjoismaiden tavaramerkki ja hyvä vientiartikkeli maihin, jotka haluavat tukea kiertotalouden kehittämistä. Valiokunnan mielestä kiertotaloutta voidaan edistää lisäämällä Pohjoismaissa tietoisuutta siitä hyödystä, jota ne saavat panttijärjestelmistään ja laajentamalla nykyisiä järjestelmiä kattamaan useampia tuotteita.

Valiokunta toteaa, että pohjoismainen suositus vastavuoroisesta panttimaksusta raja-alueilla on voimakkaassa vastatulessa, vaikka sillä analyysien mukaan olisikin yhteiskuntataloudellista hyötyä. Näin ollen valiokunta katsoo, ettei asian eteenpäin viemistä kannata jatkaa samalla tavalla.

Valiokunta pitää panttijärjestelmiä tärkeänä välineenä kiertotalouden vision edistämässä, johon Pohjoismaat ovat sitoutuneet. Tämän vuoksi valiokunta peräänkuuluttaa kehitystä, jossa Pohjoismaat tekevät järjestelyjä vastavuoroisten panttien maksamiseksi tulevaisuudessa, ja vuoropuheluun ryhtymistä panttijärjestöjen kanssa panttien laajentamiseksi koskemaan useampia tuotteita.

Reykjavikissa 20. syyskuuta 2017

Christian Poll (ALT)

Irene Johansen (A)

Karin Gaardsted (S)

Kjell-Idar Juvik (A)

Liselott Blixt (DF)

Rasmus Ling (MP)

Staffan Danielsson (C)

Suzanne Svensson (S)

Sylvi Graham (H)

Teitur Björn Einarsson (Sj.)

Thomas Finnborg (M)

Valgerður Gunnarsdóttir (Sj)